

Viešas laiškas Lietuvos piliečiams dėl valstybinės kalbos išsaugojimo

Ne pirmus metus tenka stebėti nesibaigiančias diskusijas dėl reikalavimo Lietuvos piliečių pasuose jų vardus ir pavardes rašyti ne valstybine lietuvių, o bet kuria kita gyventojų pasirinkta kalba. Seime pateiktas siūlymas asmens dokumentuose įteisinti rašybą visais lotyniško pagrindo rašmenimis vėliau pačių autorių buvo susiaurintas iki „w, q ir x“ įtraukimo, nors šių ženklų vis tiek neužtektų pavardžių rašymui kitomis kalbomis.

Tokia nuolaida akivaizdžiai nebūtų teisinga ir naudinga Lietuvai. Dauguma žmonių tai supranta ir jos nepalaiko. Šalininkai ilgokai skelbė, kad paso įrašai nevalstybine kalba yra žmogaus teisė, tačiau ir tai nepasitvirtino – Vakarų šalys pasuose rašo tik valstybine kalba, o Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą patvirtino, kad tarptautinė teisė to nereikalauja, kaip nereikalaujama to daryti ir Lietuvos-Lenkijos 1994 metų sutartyje. Tačiau net ir ignoruojant piliečių valią, Konstituciją bei aptartus argumentus, projektą vis tiek siekiama priimti.

Siekiant politinio sutarimo, santarvės ir tarpusavio pasitikėjimo Seimui buvo pateiktas alternatyvus projektas, leidžiantis įrašus nevalstybine kalba paso papildomų įrašų puslapyje. Toks sprendimas priimtas Latvijoje, tačiau Lietuvoje jo priėmimas yra stabdomas. Kaip žinia, Lenkija priekaištų dėl tautinių bendrijų padėties Latvijoje neturi.

Esame tikri, kad valstybinę kalbą turime branginti ir puoselėti, išsaugodami nesusiaurintą jos viešąjį vartojimą ir išskirtinį statusą tarp kitų šalyje gyvujančių kalbų. Amžiais slopinta ir niekinta lietuvių kalba paskutinį kartą deramą statusą Lietuvoje iškovojo 1988 metais ir įtvirtino ją 1992 m. Konstitucijoje. Kaip piliečiai ir patriotai, negalime abejingai stebėti, kaip priešiškus valstybinei kalbai ir bandymai siaurinti jos vartojimą kyla iš naujo.

Tokiomis aplinkybėmis piliečiai priversti pasinaudoti Konstitucijoje įtvirtinta piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teise. Todėl „TALKA už Lietuvos valstybinę kalbą“ siekia paskatinti Seimą Latvijoje pasiteisinsiu keliu išspręsti šiuos nesibaigiančius nesutarimus. Pritariame siūlymui pagrindiniame asmens dokumentų puslapyje vardus ir pavardes rašyti valstybinės lietuvių kalbos abėcėlės rašmenimis pagal tarimą, o kitomis piliečių norimomis kalbomis lotyniško pagrindo rašmenimis leisti rašyti paso papildomų įrašų puslapyje ar kitoje tapatybės kortelės pusėje.

Kadangi tam reikia surinkti 50 000 palaikančių parašų, viešai kviečiame šį siūlymą savo parašais paremti visus sąmoningus ir geros valios Lietuvos piliečius. Išsaugoti stabilią iškiliausių šalies kalbininkų didžiuliu darbu ir pasiaukojimu sukurtą lietuvių kalbos abėcėlę, taip pat ir valstybinės kalbos konstitucinį statusą, yra visų mūsų tautinė, pilietinė ir moralinė pareiga. Pasirašydami už Lietuvos valstybinę kalbą pasisakome už mūsų tapatumo ir valstybingumo pamatų išsaugojimą!

Pasirašo:

rezistentai Petras Plumpa, Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, apaštalinis protonotaras Bronius Antanaitis, Antanas Terleckas, Nijolė Sadūnaitė, kun. Robertas Grigas, Algirdas Endriukaitis, *Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės nariai* Vytautas Bubnys, prof. Bronislovas Genzelis, Romas Gudaitis, dr. Arvydas Juozaitis, prof. Bronislovas Kuzmickas, Bronius Leonavičius, Alvydas Medalinskas, Romas Pakalnis, prof. Vytautas Radžvilas, Gintaras Songaila, *Nepriklausomybės Akto signatarai* Irena Andrukaitienė, Vidmantė Jasukaitytė, Leonas Milčius, Birutė Valionytė, Konstitucijos bendraautorius Liudvikas Narcizas Rasimas, Kazys Saja, Vladas Terleckas, Kazimieras Uoka, Pirmosios Vyriausybės nariai dr. Vaidotas Antanaitis, dr. Leonas Vaidotas Ašmantas, prof. Algimantas Nasvytis, Albertas Sinevičius, *generolai* buvęs Lietuvos kariuomenės vyriausiasis vadas Jonas Kronkaitis ir vienas pirmųjų atkurtos Lietuvos kariuomenės organizatorių Česlovas Jezerskas, pulk. Romas Kilikauskas, *akademikai* Antanas Andrijauskas, Grasilda Blažienė, Viktorija Daujotytė, Arvydas Janulaitis, Eugenijus Jovaiša, Vytautas Martinkus, Bonifacas Stundžia, Antanas Tyla, Zigmas Zinkevičius, Lietuvos edukologijos universiteto rektorius akad. Algirdas Gaižutis, *profesorai* Steponas Ašmontas, Rita Bieliauskienė, Alvydas Butkus, Adomas Butrimas, Vytautas Daujotis, Elvyra Martišauskienė, Gediminas Merkys, Danguolė Mikulėnienė, Gediminas Navaitis, Aldona Paulauskienė, Alvydas Pauliukevičius, Vilija Saliene, Marijonas Sinica, *rašytojai* Vydas Astas, Vanda Juknaitė, Birutė Luškevičienė, Linas V. Medelis, dr. Vytautas Rubavičius, Kristina Mažeikaitė Sajienė, Edita Milaševičiūtė, literatas Algimantas Bučys, poetai Ramutė Skučaitė, Rimvydas Stankevičius, *tapytojai* prof. Giedrius

Kazimierėnas, Vladas Kančiauskas, doc. Irma Leščinskaitė, Gitenis Umbrasas, *aktoriai* Rolandas Kazlas, Giedrius Arbačiauskas, Redita Dominaitytė, Nerijus Gadliauskas, Aleksas Kazanavičius, Dalia Michelevičiūtė, Vidas Petkevičius, Ainis Storpirstis, Gediminas Storpirstis, Elvyra Žebertavičiūtė, *režisieriai* Algirdas Latėnas, Gytis Lukšas, Miglė Remeikaitė, Jonas Vaitkus, kompozitorė dr. Audronė Žigaitytė Nekrošienė, *teisininkai* prof. Saulius Arlauskas, Vytautas Budnikas, prof. Alfonsas Vaišvila, Povilas Žumbakis, *ekonomistai* Gitanas Nausėda ir dr. Aušra Maldeikienė, *filosofai* doc. Kęstutis Dubnikas, dr. Liudvikas Jakimavičius, Marius Markuckas, prof. Krescencijus Stoškus, dr. Laisvūnas Šopauskas, *istorikai* prof. Rasa Čepaitienė, prof. Benediktas Šetkus, prof. Arūnas Gumuliauskas, Saulius Jurkevičius, Eugenijus Manelis, Mindaugas Nefas, Algis Sindaravičius, Gintautas Terleckas, *politologai* dr. Algimantas Jankauskas, dr. Andrius Švarplys, Simona Merkinaitė, Paulius Stonis, ISM Politologijos fakulteto dekanas dr. Vincentas Vobolevičius, buvęs „Lietuvos žinių“ portalo redaktorius Audrius Makauskas, diplomatas Alfonsas Augulis, alpinistas Vladas Vitkauskas, keliautojas Algimantas Jucevičius, *Vilniaus m. tarybos nariai* Gediminas Rudžionis, Liutauras Stoškus, *prieškario vilniečiai* Gedimino ordino Karininko kryžiaus kavaliere Birutė Fedaravičienė, rašytoja Birutė Mackonytė, branduolio fizikos pradininkas Lietuvoje, buvęs Lietuvos mokslų tarybos pirmininkas Kęstutis Makariūnas, teatrologė Gražina Mareckaitė, paveldosaugininkės dr. Gražina Drėmaitė ir Birutė Biekšienė, Punsko vikaras Marius Talutis, UNESCO generalinės direktorės patarėjas Henrikas Juškevičius, Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos garbės pirmininkas Jonas Burokas, Fondo „Algojimas“ vadovė Aušra Stančikienė, Sveikuolių sąjungos prezidentas Dainius Kepenis, LEU Lituaniistikos fakulteto dekanė dr. Žydronė Kolevinskienė, agronomai Ramūnas Karbauskis ir dr. Viktoras Pranckietis, verslininkas dr. Audrius Astrauskas, Saulius Meilutis, TV laidų vedėjos Asta Stašaitytė-Masalskienė ir Rūta Mikelkevičiūtė, architektas prof. Algis Vyšniūnas, Albina Saladūnaitė, archeologas dr. Valdemaras Šimėnas, muzikologas dr. Jonas Vilimas, kalbininkė prof. Jūratė Laučiūtė, dr. Jolanta Zabarskaitė, kultūrologė dr. Daiva Tamošaitytė, Gytis Vaitkūnas, etnologai Nijolė Balčiūnienė, dr. Dainius Razauskas, Inija Trinkūnienė, publicistai dr. Edvardas Čiuldė, Živilė Makauskienė, Irena Vasinauskaitė, vertėjai Vilija Gerulaitienė, Elena Juškevičienė ir Leonas Merkevičius.